

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Alena Fialová

Název práce: Satanské verše

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): Mgr. Zbyněk Tarant, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn): Cíl práce není jednoznačně uveden, ovšem studentka si za téma zvolila „příběh Satanských veršů“ (str. 6). Tento cíl byl z větší části splněn.
2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Studentka si nezvolila zrovna jednoduché téma. Problém Salmana Rushdieho je v tom, že současný svět je plný „odborníků na Rushdieho“, každý na něj má názor, ale nikdo ho vlastně pořádně nečetl a my, kdož jsme to zkoušeli jsme mnohdy zjistili, že místy vůbec netušíme, co se vlastně spisovatel snaží říci. Studentka se tedy rozhodla prokousat se tímto dílem za mnoho svých čtenářů a předložit jim stručné resumé se shrnutím celé kauzy a doplněním komentáře k problematice odpadlictví a příběhu o verších, údajně našeptaných Prorokovi samotným Satanem.

Práce je uvedena stručným shrnutím problematiky Satanských veršů v dějinách raného islámu. Následuje stručná biografie autora, která se trochu duplikuje s úvodem práce. Životopis autora je postaven primárně na autobiografii „Joseph Anton – Vzpomínky“ nedávno vydané česky. Následuje úvod do autorova díla, který je ale podle mého názoru příliš stručný a nepokrývá dostatečně tvorbu tohoto plodného autora, což je trochu chyba. Satanské verše je třeba chápat v celkovém kontextu autorova díla. Rovněž v práci postrádám nějaký úvod do problematiky postmoderního magického realismu, jeho literárních technik, filozofie, způsobu vyjadřování apod. Práci by asi bylo v tomto ohledu třeba více opřít o relevantní prameny z literární teorie. Pouze při pochopení toho, jak tento žánr funguje a co vše je v něm vlastně dovoleno, lze snad pochopit, proč Rushdie napsal to, co napsal. Romány tohoto typu není například možné převypravovat jako souvislý děj od první do poslední stránky, neboť vyprávění v tomto literárním žánru zcela cíleně a záměrně nerespektuje pravidla časové posloupnosti a struktury. V některých z nich vlastně vůbec ani o děj samotný nejde a daleko důležitější jsou menší úseky textu – obrazy, popisy, symboly, jazykové hříčky, proměny postav, míst a věcí. Magický realismus nerespektuje ani samotné fyzikální zákony. Myšlenky a slova se zhmotňují, postavy si vyměňují jména či dokonce celá těla. Ten, kdo vypadá jako anděl je vlastně ďábel a naopak. Ostatně, to není záležitost jen Satanských veršů - viz například Rushdieho pohádku „Luka and the Fire of Life“, kde v hlavní roli vystupuje kočka jménem Pes a pes jménem Kočka. Rushdie si v těchto překombinovaných hlavolamech libuje. Domnívám se tedy, že spíše nežli prosté převyprávění děje (my vlastně ani nevíme, kde přesně děj začíná a kde končí a odkud by mělo jeho vypravování logicky začínat) by bylo důležitější zaměřit se hlouběji na smysl a obsah textu, jehož výklad by bylo nutno doplnit porovnáním s jinými díly magického realismu, jako například (v práci letmo zmíněného) Gabriela García Marquéze.

Je také škoda, že kapitola, rozebírající otázku, zda Salman Rushdie „odpadl od víry“ (39-41) je velice krátká a že se nepodařilo nalézt více právních názorů. Jde totiž o klíčovou otázku: Zůstává muslim muslimem i přesto, že se rouhá? Rushdie napsal text, který svým obsahem uráží věřící, ovšem tento text je od počátku prezentován jako fantazie a fikce, nikoliv přímý názor autora na to, zda „existuje pouze jeden Bůh a zda Muhammad je Jeho Prorok“.

Naopak plně souhlasím s hodnocením prozatím jediného českého překladu Satanských veršů, který bývá v překladatelských kruzích používán jako odstrašující příklad. Snad autorku potěším zprávou, že Petra Poncarová, jejíž studie k tématu autorka rovněž cituje, pracuje na novém českém překladu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Jazykový projev autorky je místy trochu neobratný, ale závažnější prohřešky proti akademickému stylu v práci neshledávám. Občas se najde nějaký ten překlep v názvech („Bookrovu cenu“, str. 6), ale není to nic vážného.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Při čtení práce jsem měl dojem, že potenciál, který toto náročné téma skýtá, zůstal poněkud nevyužit, což je škoda. Práce je standardní a splňuje základní požadavky, ovšem s hodnocením vážám mezi „velmi dobře“ a „dobře“. Končený výsledek ponechávám na komisi v závislosti na kvalitě obhajoby

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

K aféře Rushdie bych si dovolil několik námětů do diskuze během obhajoby:

1. Co znamená pojem fatwa a jak by měla přibližně klasická fatwa vypadat? Zohledněte rozdíl mezi sunnitským a šiitským islámem. Chomejního fatwa vůči konkrétní osobě byla z hlediska islámského práva poněkud nestandardní. Čím?
2. Jaká další díla ze žánru magického realismu jste četla? Srovnajte jejich vyjadřovací prostředky s Rushdieho Satanskými verši.
3. Kauza Rushdie je často prezentována jako důsledek arogance a snobství „západáka“ vůči islámskému světu. Ovšem Rushdie píše o své vlastní kultuře. Klasická námitka orientalismu, podle které nemá Rushdie právo urážet cizí kulturu naráží na fakt, že on píše o kultuře v níž se sám narodil a jeho text je (byť velmi svérázným až urážlivým) vyjádřením právě této (indické) kultury. Mimochodem, indické prostředí je zcela klíčové pro pochopení Rushdieho díla i způsobu psaní. Při čtení Rushdieho knih se čtenář nemůže zbavit pocitu, že se sám topí v onom nekonečném oceánu milionů lidí, hlasů, barev, pachů, idejí, božstev, kultů, motivů... zkrátka v tom, co autor sám popsal slovy *"toomuchness of everything"*. Zcela klíčová je rovněž zkušenost s lokální filmovou produkcí Bollywoodu, na níž Rushdieho díla činí četné narážky. Co tedy znamená pojem vlastní a cizí kultura? Co je to Východ a Západ v Rushdieho myšlení? Rushdie k tomu napsal sbírku povídek „Východ, Západ“ a v komentáři k tomuto názvu řekl, že *„on sám není ani Východem, ani Západem, nýbrž tou čárkou mezi nimi.“* Vyjádřete tedy během obhajoby svůj názor na toto téma a na otázku kulturní identity a (ne)přípustnosti parodie vlastní kultury v Rushdieho díle.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě): **VELMI DOBŘE až DOBŘE** v závislosti na kvalitě obhajoby

Datum:

9.5.2013

Podpis:

Pozn.: Při nedostatku místa použijte příložený list.